

โครงการวิจัยเรื่อง

การพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ
Development of Woven Cloth Handicraft Design

โดย

วิเชษฐ์ จันทร์คงหอม

ธวิท วงศ์พलय

พลัฏฐ์ ยิ้มประเสริฐ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนการวิจัย
จากงบประมาณเงินแผ่นดิน ประจำปี 2549 - 2550
มหาวิทยาลัยทักษิณ

ประกาศคุณูปการ

รายงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2549 – 2550 มหาวิทยาลัยทักษิณ งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือการช่วยเหลือจาก คุณ คุณจิรากร โสมติบ ผู้ประสานงานโครงการ อาจารย์ชลธิดา เกษเพชร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ กลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรมผ้าทอเกาะขอม และผ้าทอกระแสดินธุ์ ที่ได้ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม การผลิตผลงานต้นแบบ ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

สุดท้ายขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ และอาจารย์มนตรี สังขมุสิกานนท์ ที่ก่อให้เกิดโครงการวิจัยชุดนี้ และผู้ให้การช่วยเหลืออื่นๆ ทุกท่าน จนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

วิเชษฐ์ จันทร์คงหอม และคณะ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	8
1.3 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย	8
1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย	8
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	9
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 การออกแบบ	10
2.2 ความหมายและประเภทของงานหัตถกรรม	10
2.3 ประวัติศาสตร์และพัฒนาการของผ้าทอ	13
2.4 ความสำคัญของสิ่งทอ	16
2.5 ผ้าทอพื้นบ้านภาคใต้	17
2.6 เอกสารเกี่ยวกับทะเลสาบสงขลา	19
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	23
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	23
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	24
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	25
3.4 ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์	25
4 ผลการวิจัย	26
4.1 ประวัติความเป็นมาของศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ	26
4.2 บริบททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์รูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ รอบลุ่มทะเลสาบสงขลา	52
4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	53
4.4 แนวความคิดในการออกแบบพัฒนาศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ	54
4.5 ผลงานการพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ	55
4.6 ผลการประเมินความพึงพอใจศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ	97

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	120
5.1 สรุปผลการวิจัย	120
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	125
5.3 ข้อเสนอแนะ	125
บรรณานุกรม	127
นุคลานุกรม	128
ภาคผนวก	129

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ผลการประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ โดยกลุ่มผู้ผลิต	99
2 ผลการประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ โดยกลุ่มผู้จำหน่าย	103
3 ผลการประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์จากกระจูด โดยกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่าย	107
4 ผลการประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ โดยกลุ่มผู้สนใจ	111
5 สรุปผลการประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ	115
6 สรุปผลการประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอในด้านต่างๆ	119

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1 ผ้าขาวม้าลายตารางสลับสี	29
2 ผ้าลายราชวดี	29
3 ผ้าลายดอกพิกุล	30
4 ผ้าลายร่มไทร	30
5 ผ้าลายดอกจันทน์หอม	31
6 ผ้าลายชวนชม	31
7 ผ้าขาวม้าลายลูกแก้ว	32
8 ผ้าลายลูกแก้ว	32
9 ผ้าลายบานไม่รู้โรย	35
10 ผ้าลายดอกพิกุล	36
11 ผ้าลายลูกแก้วดวงเดียว	36
12 ผ้าลายราชวดี	37
13 ผ้าลายดอกพิกุล	37
14 ผ้าลายบานไม่รู้โรย	38
15 ผ้าลายพวงชมพู	38
16 ผ้าลายลีลาวดี	39
17 ผ้าลายนกยูง	39
18 ผ้าลายลูกเต๋า	40
19 ผ้าลายราชพฤกษ์	40
20 ผ้าลายลูกพริก	41
21 ผ้าลายประยুক্ত	41
22 ผ้าล่อง	42
23 ผ้าขาวม้า	42
24 ผ้าเช็ดหน้า	43
25 กระเป่าถือ	44
26 สมุดบันทึก	44
27 สมุดบันทึกขนาดเล็ก	45
28 แฟ้มเอกสาร	45

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
29 ช่องใส่กระดาษทิชชู	46
30 กระเป๋ใส่กระดาษทิชชู	46
31 กระเป๋ใส่ของเบ็ดเตล็ด	47
32 กระเป๋ใส่เศษเหรียญ	47
33 กระเป๋ถือ	48
34 หมอนสี่เหลี่ยม	48
35 เสื้อบุรุษ	49
36 เสื้อบุรุษและสตรี	49
37 เน็คไท	50
38 ผ้าคลุมไหล่	50
39 เข็มกลัดรูปแมลงปอ	51
40 เข็มกลัดรูปดอกไม้	51
41 ก่องอัญมณี	52
42 เครื่องปั้นดินเผารูปไก่	54
43 ผลงานออกแบบหมอนอิง 1	55
44 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบหมอนอิง 1	56
45 แสดงประโยชน์ใช้สอยหมอนอิง 1	56
46 ผลงานออกแบบหมอนอิง 2	57
47 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบหมอนอิง 2	58
48 แสดงประโยชน์ใช้สอยหมอนอิง 2	58
49 ผลงานออกแบบหมอนอิง 3	59
50 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบหมอนอิง 3	59
51 ผลงานออกแบบหมอนอิง 4	60
52 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบหมอนอิง 4	60
53 ผลงานออกแบบหมอนอิง 5	61
54 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบหมอนอิง 5	61
55 ผลงานออกแบบหมอนอิง 6	62
56 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบหมอนอิง 6	62

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
57 ผลงานออกแบบกระเป๋าสะพาย	63
58 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระเป๋าสะพาย	64
59 แสดงประโยชน์ใช้สอยกระเป๋าสะพาย	64
60 ผลงานออกแบบกระเป๋าสู่เครื่องเขียน	65
61 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระเป๋าสู่เครื่องเขียน	66
62 แสดงประโยชน์ใช้สอยกระเป๋าสู่เครื่องเขียน	66
63 ผลงานออกแบบของหุ้มแฟ้มเอกสาร	67
64 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบของหุ้มแฟ้มเอกสาร	68
65 แสดงประโยชน์ใช้สอยของหุ้มแฟ้มเอกสาร	68
66 ผลงานออกแบบกระเป๋าสู่หนังสือพอกเก็ตบุค	69
67 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระเป๋าสู่หนังสือพอกเก็ตบุค	70
68 แสดงประโยชน์ใช้สอยกระเป๋าสู่หนังสือพอกเก็ตบุค	70
69 ผลงานออกแบบสมุดจดบันทึก	71
70 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบสมุดจดบันทึก	71
71 ผลงานออกแบบที่ใส่จดหมายแวนผนัง	72
72 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ใส่จดหมายแวนผนัง	73
73 แสดงประโยชน์ใช้สอยที่ใส่จดหมายแวนผนัง	73
74 ผลงานออกแบบหมวก	74
75 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบหมวก	75
76 แสดงประโยชน์ใช้สอยหมวก	75
77 ผลงานออกแบบพวงกุญแจ	76
78 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบพวงกุญแจ	77
79 แสดงประโยชน์ใช้สอยพวงกุญแจ	77
80 ผลงานออกแบบถุงมือจับของร้อน 1	78
81 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบถุงมือจับของร้อน 1	79
82 แสดงประโยชน์ใช้สอยถุงมือจับของร้อน 1	79
83 ผลงานออกแบบถุงมือจับของร้อน 2	80
84 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบถุงมือจับของร้อน 2	81

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
85 แสดงประโยชน์ใช้สอยถุงมือจับของร้อน 2	81
86 ผลงานออกแบบถุงมือจับของร้อน 3	82
87 ผลิตรหัสจัดแบบถุงมือจับของร้อน 3	82
88 ผลงานออกแบบถุงมือจับตู้เย็น	83
89 ผลิตรหัสจัดแบบมือจับตู้เย็น	84
90 แสดงประโยชน์ใช้สอยมือจับตู้เย็น	84
91 ผลงานออกแบบผ้ากันเปื้อน	85
92 ผลิตรหัสจัดแบบผ้ากันเปื้อน	86
93 แสดงประโยชน์ใช้สอยผ้ากันเปื้อน	86
94 ผลงานออกแบบเสื้อบุรุษ	87
95 ผลิตรหัสจัดแบบเสื้อบุรุษ 1	87
96 ผลงานออกแบบเสื้อบุรุษ 2	88
97 ผลิตรหัสจัดแบบเสื้อบุรุษ 2	88
98 ผลงานออกแบบที่ใส่ทิชชูแขวนผนัง	89
99 ผลิตรหัสจัดแบบที่ใส่ทิชชูแขวนผนัง	90
100 แสดงประโยชน์ใช้สอยที่ใส่ทิชชูแขวนผนัง	90
101 ผลงานออกแบบกระเป๋าใส่ทิชชู	91
102 ผลิตรหัสจัดแบบกระเป๋าใส่ทิชชู	92
103 แสดงประโยชน์ใช้สอยกระเป๋าใส่ทิชชู	92
104 ผลงานออกแบบที่ใส่ทิชชูม้วนยาว	93
105 ผลิตรหัสจัดแบบที่ใส่ทิชชูม้วนยาว	94
106 แสดงประโยชน์ใช้สอยที่ใส่ทิชชูม้วนยาว	94
107 ผลงานออกแบบที่ใส่ถุงพลาสติก	95
108 ผลิตรหัสจัดแบบที่ใส่ถุงพลาสติก	96
109 แสดงประโยชน์ใช้สอยที่ใส่ถุงพลาสติก	96

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย การพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผ้าทอ

Development of Woven Cloth Handicraft Designs

ผู้วิจัย

นายวิเชษฐ จันทร์คงหอม ศป.บ. ทักษะศิลป์

สถานที่ทำงาน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

หมายเลขโทรศัพท์ 074-443959

นายพลัฎฐ์ ยัมประเสริฐ

สถานที่ทำงาน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

หมายเลขโทรศัพท์ 074-443959

นายรวิท วงศ์พลาชัย ศป.ม. ทักษะศิลป์ : ศิลปะสมัยใหม่

สถานที่ทำงาน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

หมายเลขโทรศัพท์ 074-443959

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมจากผ้าทอเกาะขอม และผ้าทอกระแสดินธุ์ ให้เกิดประโยชน์ ใช้สอยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในสังคมสมัยใหม่ มีคุณค่าความงาม และยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมให้คงอยู่

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในงานวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง การบันทึกภาพและแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยประเมิน ด้านรูปแบบ ด้านประโยชน์ใช้สอย และด้านการตลาด เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้พัฒนาขึ้นมาจำนวน 25 แบบ

การประเมินความพึงพอใจ จาก 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ผลิตและจำหน่าย ผู้จำหน่าย ผู้สนใจ/ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ จำนวน 50 คน ผลการประเมินความพึงพอใจ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ โครงการวิจัยนี้ วัสดุใช้ผืนผ้า หรือเศษผ้า ใช้วิธีผลิตโดยการเย็บเป็นหลัก ผสมผสานกับการปัก “ลายไก่” ซึ่งประยุกต์รูปแบบไก่จาก เครื่องปั้นดินเผาสีทิงหม้อ เป็นการบูรณาการภูมิปัญญา ด้านศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่น และสร้างเอกลักษณ์เฉพาะของงานวิจัยชุดนี้

